

ВЪЗМОЖНОСТИТЕ НА МЕЖДУНАРОДНАТА ЖУРНАЛИСТИКА

МАРИЯ НЕЙКОВА

The Opportunities of International Journalism

Maria Neikova

Резюме: В публичната лекция се предлагат две полярни възможности на международната журналистика. В лекцията се разсъждава върху съизмеримостта в сравнителен план на присъствието на теми и места в различни сегменти на информационните медии. Показва се ролята на картите – географски, политически и всякакви други, като безценен помощник в разбирането на света, на причините за съществуването на дадени геополитически връзки или амбиции, на поведението на държавите с техните естествени уязвимости. Картите са аналитични инструменти и средства, които ни помагат да мислим за отделни държави, за региони или континенти, както и по-общо за света. Меркаторовата проекция е подходящ ключ за разбирането на продължаващото доминиране на държавите от Севера – Север като политическо понятие, обхващащо развитите и икономически мощните държави в света – в глобалния информационен поток. Неразбирането на мащаба на заобикалящия ни свят може да оказва, или оказва, реално въздействие върху нашите мнения и решения. Един пример в две части – присъствието на Нигерия и Франция в световните новини, помага да видим връзките. Неравенството в отразяването на идентични събития в примера е свързано с усещането за предсказуемост на масовите избиания в Африка и изненадата, че подобно нещо може да се случи във Франция. Изпреварилата важни

процеси на човешката еволюция революция в комуникационните технологии глобализира нашия свят, глобализира човечеството много преди светът, човечеството да са станали общност на взаимно познаване и разбиране. Всичко това заедно прави възможностите на международната журналистика големи и нищожни едновременно.

Ключови думи: международна журналистика, глобален информационен поток, неравенство в отразяването

Abstract: The public lecture offers two polar opportunities for international journalism. The lecture reflects on the relative comparability of the presence of topics and places in different segments of the information media. The role of the maps – geographic, political, and any other – as an invaluable assistant in the understanding of the world, the causes of the existence of geopolitical ties or ambitions, the behavior of states with their natural vulnerabilities is shown. Maps are analytical tools and tools that help us think about individual countries, regions or continents, and more general about the world. The Mercator projection is an appropriate key to understanding the continued dominance of the North – the North as a political concept covering the developed and economically powerful countries of the world in the global information flow. The misunderstanding of the scale of the world around us can have or has a real impact on our opinions and decisions. An example in two parts – the presence of Nigeria and France in world news, helps to see the connections. The inequality in the coverage of identical events in the example is related to the sense of predictability of mass killings in Africa and the surprise that such a thing can happen in France. The revolution in communication technologies got ahead of major processes of human evolution and globalize our world, globalize humanity long before the world, humanity has become a community of mutual knowledge and understanding. All of this makes the opportunities of international journalism big and negligible at the same time.

Key words: international journalism, global information flow, inequality
in the coverage

Няма как да събера в предстоящата кратка публична лекция всички наблюдения, разсъждения, натрупаното – смея да мисля – знание, вълненията, които предизвикват у мен светът и неговите медии, национални и глобални. Наложил се да избирам и се надявам моят избор да ви се стори интересен, в някакъв смисъл предизвикателен и най-вече – ангажиращ.

Заглавието на лекцията ме затрудни, но под твърде тривиалните думи, от които е съставено – „възможностите на международната журналистика“, се крият два полярни отговора. Възможностите са големи, да не кажа огромни, а на другия полюс стои – възможностите са минимални, илюзорни, даже няма такива възможности.

Сега ще вляза в обувките на професора, който в една реклама на хапче за главоболие ни съобщава, че той вижда нещата различно и в главата ни има мускули. Като че ли и аз виждам света различно, виждам част от многобройните нишки, които го оплитат като паяжина, и свързват на пръв поглед неща, които ни се струват несвързани.

Приготвила съм няколко илюстрации, които да ми помагат и нагледно да се разбере по-добре какво имам предвид. Започвам с обърнатия свят на „Ди Велт“.

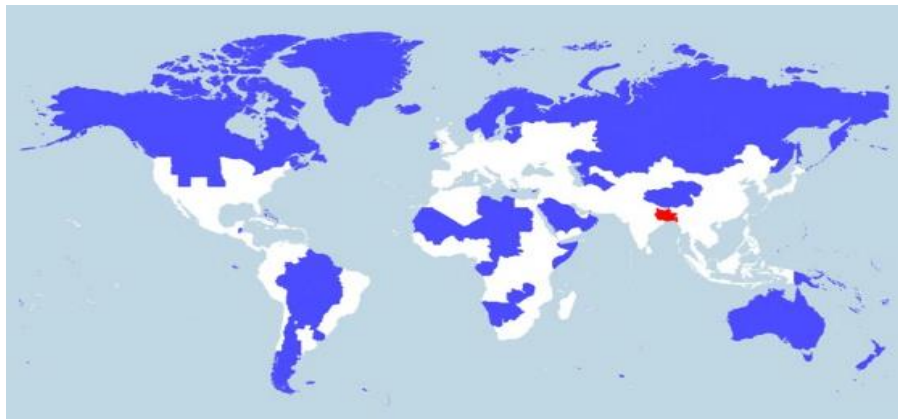
Сигурно повечето от нас имаме усещането, че светът наистина се е побъркал и се е преобърнал с главата надолу. Дали това е точно така? Може ли международната журналистика да ни помогне да се справим с подобни усещания?

Може ли международната журналистика да прави това, което се приема, че прави? Поне засега. Да ни съобщава какво се случва в света, още повече да ни помага да го разбираме?

Картите – географски, политически и всякакви други са безценен помощник в разбирането на света, на причините за съществуването на дадени геополитически връзки или амбиции, на поведението на държавите с техните естествени уязвимости. Картите всъщност са аналитични инструменти и средства, които ни помагат да мислим за отделни държави, за региони или континенти, както и по-общо за света. Сега ще ви предложа няколко карти, приготвени от Том Хейл в края на 2015 г., за сайт, който предлага на аудиторията един по-лек и привлекателен поглед към науката. Сайтът се казва „I fucking love science” (IFLscience).

Избрала съм само три карти, последната е в два варианта, но те насочват към онова, което искам да ви кажа.

Първата карта ни показва как е разпределено населението на света.

Автор: Макс Галка

Червеното петънце в Южна Азия отбелязва мястото, където живеят хората, представляващи само 5 % от населението на света. Сините райони показват къде живее още 5 % от населението. В белите части живеят останалите 90 % от населението. Смята се, че към момента на планетата живеят 7 и половина милиарда души, така че пресмятанията оставям на вас¹. Тази карта ни дава информация за икономическото развитие на различни части на света спрямо населението им, подсказва ни посоките на бъдещата миграция и т.н. Обикновено се приема със снизхождение това, че американците не знаят много за географията и могат да бъдат извинени, ако мислят, че Африка е голяма горедолу колкото Северна Америка. Колко ние българите познаваме географията няма да коментирам. Най-често въпросите ми към студентите каква е площта или какъв е броят на населението на ЕС остават без отговор.

---

¹ Пет процента от населението на света са 375 млн. души. Сред вторите пет процента са Русия със 142 млн. души население, Канада с 35 млн. и Австралия с 23 млн. – б.а.

Автор: Кей Краузе

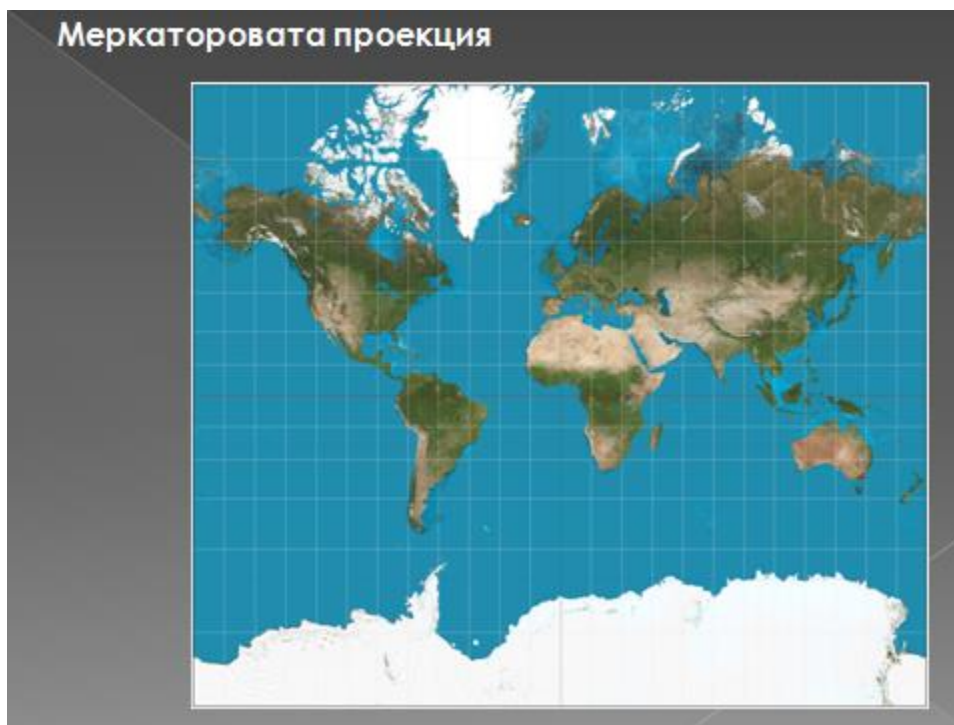
Втората карта ни показва, че върху територията на Африка можем да разположим спокойно Китай, Индия, САЩ, Япония и повечето европейски страни. Или да сместим друга подборка от държави: САЩ, Канада, Мексико, Гренландия, като ще има място и за Централна Америка, Аржентина, Чили и Боливия.

Площта на Африка е над 30 млн. кв. км. Тук стигаме до проекцията на Меркатор. И до опита да се обърнем към влиянието на картите и преноса на това влияние върху развитието на човешките общества и тяхната култура.

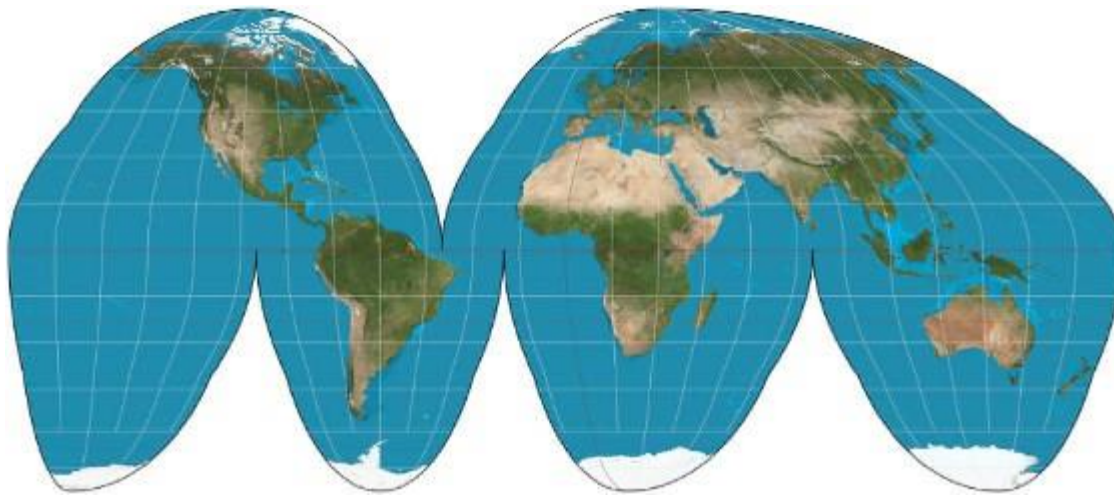
Проекцията носи името на Герардус Меркатор (1512–1594) – фламандски географ и картограф. Работил е също като геодезист, преподавал е математика. Меркатор се е занимавал с изработването на математически инструменти; работил е и като гравьор. Първата му самостоятелно направена карта е на Палестина и е завършена през 1537 г. През 1554 г. завършил карта на Европа, съставена от шест панела. Меркатор първи е използвал думата атлас, а след 1570 г. издал атлас на света в няколко части. Разработил е нова технология за

изработване на небесни и земни глобуси, която позволява тяхното сравнително масово производство.

Проекцията на Меркатор е подходящ ключ за разбирането на продължаващото доминиране на държавите от Севера – Север като политическо понятие, обхващащо развитите и икономически мощните държави в света – в глобалния информационен поток. Пренасянето на кръглият свят върху плоската повърхност на картите води до изкривяване, деформация, изопачаване. Подобни изкривявания и деформации съзираме в преобладаването на икономически най-развитите държави в глобалния информационен поток. А всички те са разположени в Севера, север с главна буква, като политическо понятие.

Горе виждаме света според Меркатор, със значително по-голяма част на север от екватора, а долу и поправената Меркаторова проекция.

Уикимедия Комънс

Неразбирането на мащаба на заобикалящия ни свят може да оказва, или оказва, реално въздействие върху нашите мнения и решения. Избраха съм един пример в две части, които да ни помогне да видим връзките. Изкушавах се да направя нещо като викторина, но се отказах. И все пак да ви питам: какво знаете за Нигерия?

Когато задавам този въпрос на студентите, най-често не следва никакъв отговор, освен смътното, че Нигерия е в Африка. Когато все пак има отговори, обичайно те започват със споменаването на „Боко Харам”, което се превежда като „западното образование е забранено (греховно)”. „Боко Харам” е ислямистко движение, съюзник на Ал Каида, а по-късно и на „Ислямска държава”. По-рядко Нигерия се свързва с производството на петрол. Трето почти никога не се появява.

Ще си позволя кратко да представя пред вас Нигерия.

Почти 924 000 кв. км

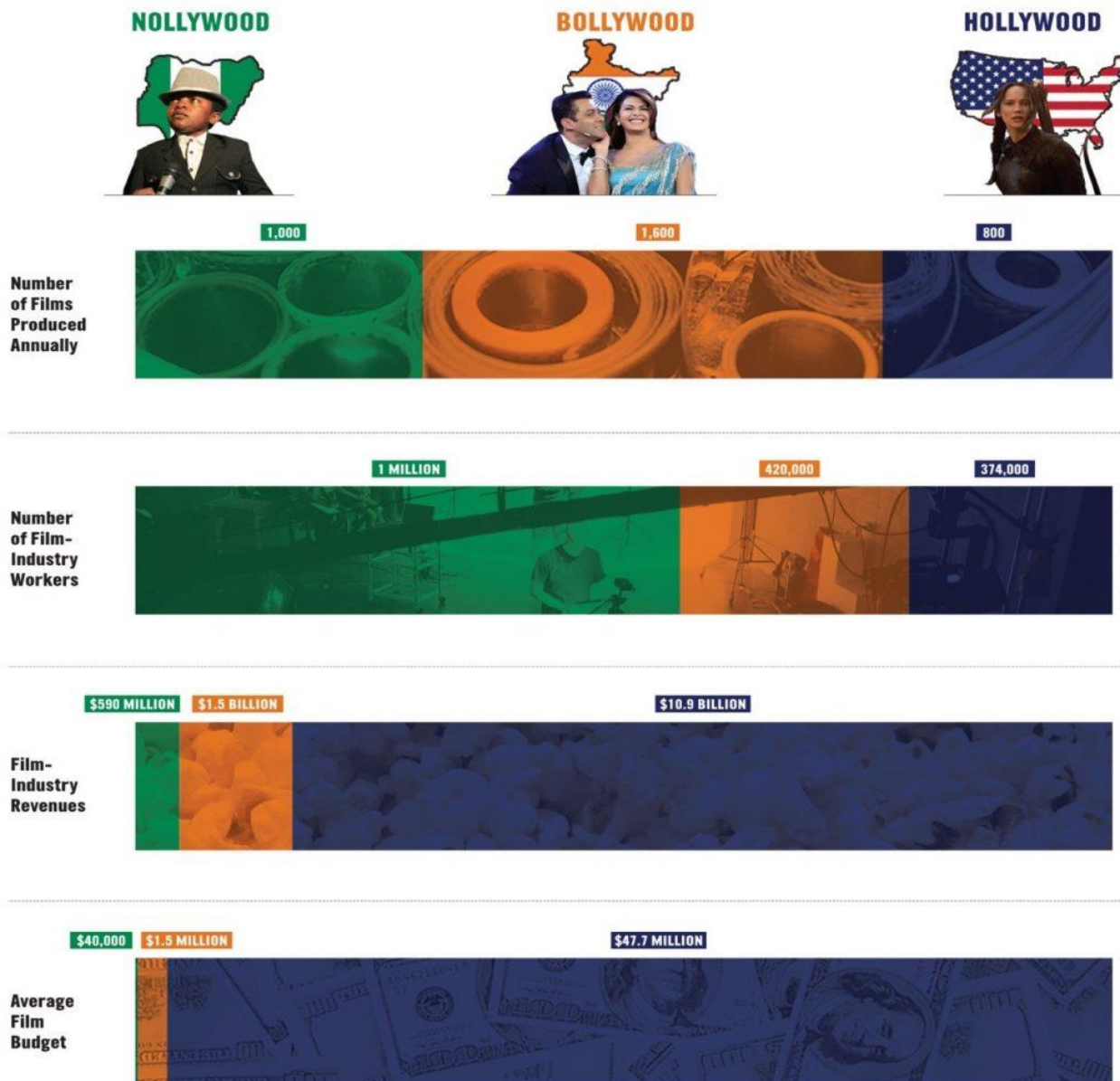
Това е държавата в Африка с най-голямо население (числото варира между 167 и 186 млн. души), включително с най-голямо мюсюлманско население. Но всъщност мюсюлманите и християните в страната са горе-долу равни по брой – съотношението се смята, че е 50 към 40 процента, тоест има известен превес на мюсюлманите. Северната част на Нигерия е предимно мюсюлманска и именно там действа „Боко Харам“. В няколко северни щата е наложен шариатът, което предизвиква напускане на родните места от хиляди християни. Около 10 % от населението са представители на някакви местни вярвания. На територията на Нигерия живеят повече от 250 етнически групи, които говорят, редом с официалния английски език, още хауса, йоруба, игбо, фулани и над 500 местни езика.

Нигерия, която е бивша британска колония (независимост 1960 г.), днес е един от най-големите производители на петрол в света. През 2014 г. Нигерия измести ЮАР от първото място и стана най-голямата икономика в Африка с брутен вътрешен продукт, възлизащ на малко над 395 млрд. щатски долара. В международната журналистика, както изобщо в журналистиката, думите имат точно значение. Най-голямата не е синоним на най-развитата икономика и това обяснява отчасти защо повече от половината от населението на Нигерия живее в бедност. Около 60 % от населението живее с по-малко от долар на ден. Новите данни за брутният вътрешен продукт включват „приходите от най-новите бизнес сектори на Нигерия, включително процъфтяващата филмова и музикална индустрия, телекомуникациите,

електронната търговия, които бяха пренебрегвани повече от две десетилетия².
В края на това представяне се появява може би най-любопитното – Холивуд.
Холивуд е част тъкмо от силната музикална и филмова индустрия на Нигерия.
Не са много хората, които знаят, че Холивуд заема втора позиция в световен
мащаб. Нигерийската филмова индустрия произвежда около 50 филма
седмично, което прави повече от 1200 филма годишно, повече от всяка друга
държава в света с изключение на Индия.

---

² **Media coverage** of Charlie Hebdo and the Baga massacre: a study in contrasts. 13 January 2015.
<http://theconversation.com/media-coverage-of-charlie-hebdo-and-the-baga-massacre-a-study-in-contrasts-36225>

Няма да питам какво знаете за Франция. Мнозина от вас в залата са били многократно в различни градове и части на тази голяма европейска държава.

Около 65 млн. души население; 544 000 кв. км
Плоските карти с еднакъв мащаб ни карат да смятаме, че двете държави са еднакви по територия.

Но да се върна към темата. Какво е общото тогава между Нигерия и Франция? Моят отговор е: Шарли ебдо. Звучи малко подвеждащо. Всъщност става дума за две големи избивания на хора, извършени в една и съща седмица в началото на януари 2015 г. и за тяхното отразяване от медиите. В Париж малка клетка ислямски терористи изби 17 души, което предизвика огромна вълна от международно възмущение, от солидарност и подкрепа. Хаштагът #JeSuisCharlie заля света.

По същото време в Северна Нигерия армия от ислямски екстремисти заличи село Бага, като избяга 2000 души, голямата част от които жени и деца, които не успяват да избягат от нападението.

Центърът за граждански медии на Масачузетския технологичен институт и Харвардският център за интернет и общество „Бъркман“ са разработили един инструмент – „Медиен облак“, който измерва в сравнителен план вниманието към теми и места в различни сегменти на информационните медии. Известните резултати от проучването им през 2014 г., независимо, че тази година предхожда събитията, които имам предвид, са много полезни, за да разберем защо отразяването на „Шарли ебдо“ и Бага беше толкова несравнимо. Изследването *Media coverage of Charlie Hebdo and the Baga massacre: a study in contrasts* (Media coverage..., 2015), осъществено през април 2014 г., показва, че медиите публикуват от три до десет пъти повече материали за Франция отколкото за Нигерия. Удивителна неравнопоставеност, ако вземем предвид големината на населението и на територията на двете държави. Очевидно това не са водещи характеристики, за да попадне една държава в глобалния информационен поток в съпоставими с тях пропорции. От друга страна, „Париж е силно свързан глобален град с хиляди работещи журналисти, докато Бага е изолирано, трудно и опасно за достигане селище“ (Media coverage..., 2015).

Изследователите имат лоша новина и за хората, които са се надявали, че онлайн медиите ще променят съществуващите модели на медийно внимание. Според техните резултати, ако радио- и телевизионните станции са съобщавали 3,2 пъти повече материали за Франция отколкото за Нигерия, то онлайн медиите са публикували над десет пъти повече материали за Франция в сравнение с тези за Нигерия (10,4 пъти, за да бъдем точни, отбелязват авторите). Тълкуването на изследователите на това неравенство включва усещането за предсказуемост на избиването в Бага – новините, които достигат до нас от Нигерия, изобщо от Африка, обичайно са лоши; способността на репортерите и коментаторите да се идентифицират със събитията в Париж, който е близко до собствените им домове, докато Бага и цяла Нигерия са някъде там; нападенията в Париж са изненадващи и неочаквани, нападенията и убийствата в Нигерия са

всекидневие. Като странност бихме могли да възприемем това, че в самата Нигерия убийствата на карикатуристите на „Шарли ебдо“ са отразени значително повече от масовото избиване в Бага. Дори като имаме предвид, че тогава в Нигерия предстоят избори.

Какъв извод предлагам аз? Комуникационните технологии ни свързаха в глобална общност далече преди човечеството да е готово да бъде общност. Научаваме за неща на непознати места, за които не сме предполагали, че са се случвали или се случват. Още по-трудно ни е изобщо да ги разберем. Освен това не знаем почти нищо друго за „Боко Харам“ освен това, което вече казах. Не знаем какви са хората, които формират тази страховита армия. Трудно ни е да разберем масовите избивания, за които научаваме, какво значение имат за отношенията между различните религии в Нигерия, а по-широко и за оцеляването ѝ като единна държава, при цялото непознаване и незнание не можем да вземем страна и да изберем между „Боко Харам“ и армията на държавата, ако изобщо такъв избор може да бъде направен. „Когато схващаме екстремисткото насилие като нападения срещу градски, развити и символични цели, ние пропускаме много по-широката, по-обърканата и трудна за схващане картина, в която религиозният екстремизъм се смесва с политическите борби и където жертвите обикновено са анонимни, неизвестни и забравени [...] ако не успеем да скърбим за Бага и също така да я разберем, ние виждаме картина на тероризма, която е проста, ясна и много неточна“ (5) .

Комуникационната технология ни свързва преди да сме написали общата (пълна?) история на човечеството, на света, преди образованието, там, където хората имат достъп до него, да ни е дало съществени знания по география, история, философия, политика. Миналото присъства в днешния ден – и това също е ефект на глобализацията, многократно усилен от новите технологии. (Не трябва да забравяме, че международната система, в която живеем, е много млада. Повече от 70 % от държавите са се появили в резултат на деколонизацията, чийто пик е през 1960 г., а формалният ѝ край се слага през 1997 г., когато Великобритания връща Хонконг на Китай.) Пример за присъствието на миналото в днешния ден, за състоянието, което Райнхарт Козелек определя като „едновременност на неедновременното“, са не само случаите на „Шарли ебдо“ и Бага. Човек лесно може да пропусне един важен аспект на последните президентски избори във Франция. Твърдението на кандидата на „Националния фронт“, че колониализмът е бил нещо позитивно, намеси в изборите дискусията за колониалната история на Франция.

„През май 1945 г. бунтовете след края на Втората световна война, когато алжирците, които се бяха борили за освобождаването на Европа, поискаха своите основни човешки права, колониалното управление брутално изби 15 000 алжирци. Сто и четирима европейци изгубват живота си. С изтриването на цели селища, изхвърляне на хора от самолети в кампания на сплашване и брутална репресия, френското насилие е повратна точка в алжирската борба за граждански права и справедливост.“ (Northey, 2017)

Изпреварилата важни процеси на човешката еволюция революция в комуникационните технологии глобализира нашия свят, глобализира човечеството много, много преди светът, човечеството да са станали общност на взаимно познаване и разбиране. Всичко това заедно прави възможностите на международната журналистика големи и нищожни едновременно. Как ще ги използваме зависи от всички нас.

Благодаря за вниманието!

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

LISTON, Enjoli. (2014) Hello Nollywood: how Nigeria became Africa's biggest economy overnight. 10 April 2014. <https://www.theguardian.com/world/2014/apr/10/nigeria-africa-biggest-economy-nollywood>

Media coverage of Charlie Hebdo and the Baga massacre: a study in contrasts (2015). 13 January 2015. <http://theconversation.com/media-coverage-of-charlie-hebdo-and-the-baga-massacre-a-study-in-contrasts-36225>

NORTHEY, Jessica. (2017). Colonial history in the French elections: Algeria, Le Pen, and fascism at the heart of Europe. 25 April 2017. https://www.opendemocracy.net/arab-awakening/jessica-northey/colonial-history-in-french-elections-algeria-le-pen-and-fascism-at-he?utm_source=407387011